

Finansutskottets betänkande

1983/84: 47

om särskilda frågor rörande statsbudgetens utgifter för budgetåret 1984/85 (prop. 1983/84: 100 bil. 1 och 1983/84: 150 bil. 1)

I *bilaga 1 till proposition 1983/84: 100* (budgetpropositionen) har regeringen föreslagit riksdagen att

3. för budgetåret 1984/85, i avvaktan på slutliga förslag i kompletteringspropositionen och i enlighet med vad som förordats i propositionen,

- b) beräkna förändringar i anslagsbehållningar,
- c) beräkna förändringar i dispositionen av rörliga krediter,
- d) beräkna beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto.

I *bilaga 1 till proposition 1983/84: 150* (kompletteringspropositionen) har regeringen

dels föreslagit riksdagen att

4. godkänna i propositionen framlagd beräkning av förändringarna i anslagsbehållningarna för budgetåret 1984/85,

5. godkänna i propositionen framlagd beräkning av förändringarna i dispositionen av rörliga krediter för budgetåret 1984/85,

6. godkänna i propositionen framlagd beräkning av beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto för budgetåret 1984/85,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om

- 19. statliga kreditgarantier.

Utskottet

Statsbudgetens utgifter budgetåret 1984/85

De samlade statsutgifterna ett visst budgetår utgör summan av

- alla utgiftsanslag fördelade på 16 huvudtitlar,
- förändringar i behållningar på reservationsanslag,
- förändringar i utnyttjandet av rörliga krediter,
- beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto.

Statsbudgetens utgiftsanslag

I budgetpropositionen beräknades medelsbehovet på statsbudgetens utgiftsanslag under budgetåret 1984/85 till 297,9 miljarder kronor. Regeringen har därefter i särpropositioner t. o. m. utgången av mars föreslagit att riksdagen skall anvisa ytterligare 3,0 miljarder kronor på utgiftsanslag.

Dessa förslag berör i första hand kommunalekonomiska frågor, det militära försvaret, forskning samt industripolitik.

I kompletteringspropositionen har regeringen slutligen föreslagit att ytterligare sammanlagt 2,3 miljarder kronor skall anvisas för familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatser m. m.

Riksgäldsfullmäktige har i särskild framställning föreslagit riksdagen att anvisa ytterligare 0,7 milj. kr. för riksgäldskontorets verksamhet under 1984/85.

Utskottet har i efterföljande tabell ställt samman förändringar riksdagen har beslutat att göra i de förslag som regeringen, riksdagens förvaltningsstyrelse och riksgäldsfullmäktige har lagt fram. En specifikation av anslagsförändringarna lämnas i en *bilaga*.

Tabell. Sammanställning av riksdagens beslut med anledning av regeringens förslag till statsbudget för budgetåret 1984/85
1 000-tal kr.

	Av regeringen föreslaget belopp	Av riksdagen beslutat belopp	Förändring Ökning (+) Minskning (-)
<i>Utgiftsanslag:</i>			
Kungl. hov- och slottsstaterna	29 185	29 185	0
Justitiedepartementet	8 564 308	8 564 308	0
Utrikesdepartementet	8 593 424	8 593 474	+ 50
Försvarsdepartementet	23 025 868	23 025 868	0
Socialdepartementet	73 048 104	73 023 104	- 25 000
Kommunikationsdepartementet	12 098 262	12 098 262	0
Finansdepartementet	14 978 007	14 976 507	- 1 500
Utbildningsdepartementet	36 204 092	36 210 511	+ 6 419
Jordbruksdepartementet	6 164 962	6 204 962	+ 40 000
Arbetsmarknadsdepartementet	16 613 412	16 613 412	0
Bostadsdepartementet	20 717 481	20 717 481	0
Industridepartementet	12 352 856	12 453 981	+ 101 125
Civildepartementet	5 447 007	5 448 907	+ 1 900
Riksdagen och dess verk	415 820	421 776	+ 5 956
Räntor på statsskulden m. m.	60 500 000	60 500 000	0
Oförutsedda utgifter	1 000	1 000	0
<i>Summa utgiftsanslag</i>	<i>298 753 788</i>	<i>298 882 738</i>	<i>+ 128 950</i>

Av specifikationen framgår att riksdagen beslutat öka 13 anslag med 157,2 milj. kr. och minska 3 anslag med tillsammans 26,7 milj. kr. Behandlingen av ett anslag på 1,5 milj. kr. (prop. 1983/84: 196) har skjutits upp till nästa riksmöte. I ytterligare två fall har föreslagna belopp omfördelats mellan två anslag. Sammantaget kommer således statsutgifterna på riksdagens initiativ att öka med 129,0 milj. kr.

De förändringar som gjorts i utgiftsanslagen för budgetåret 1984/85 sedan budgetpropositionen lades fram kan sammanfattas på följande sätt (milj. kr.).

<i>Utgiftsanslag enligt budgetpropositionen</i>	297 929
Förslag lämnade i särpropositioner m. m.	+3 025
Ändrad beräkning av statsskuldräntor	-4 500
Förslag lämnade i kompletteringsprop.	+2 300
Av riksdagen beslutade förändringar	+ 129
<i>Summa utgiftsanslag i statsbudgeten</i>	298 883

Förändring av anslagsbehållningar

För reservationsanslag kan utbetalningarna komma att avsevärt avvika från det anslagna beloppet. Detta registreras som en förändring av anslagsbehållningar.

I det reviderade budgetförslaget beräknas förbrukningen av anslagsbehållningarna uppgå till 2,5 miljarder kronor under 1984/85. Hänsyn har därvid inte tagits till att regeringen den 12 april beslutat utnyttja finansfullmakten för sysselsättningsskapande åtgärder. Dessa medel anvisas under innevarande år och kan förmodas innebära att anslagsbehållningarna detta budgetår blir i motsvarande mån högre än vad som beräknas i det reviderade budgetförslaget. Beaktas även dessa insatser, kan behållningen på reservationsanslagen väntas minska under budgetåret 1984/85 med ytterligare 0,5 miljarder kronor.

Förändringar i anslagsbehållningar väntas därmed leda till att utgifterna på statsbudgeten ökar med 3 miljarder kronor under 1984/85.

Förändringar i dispositionen av rörliga krediter

Vissa myndigheter och bolag har enligt riksdagens beslut möjlighet att utnyttja rörliga krediter hos riksgäldskontoret. Förändringar i den utestående lånestocken, dvs. förändringar i nettoutlåningen, registreras på statsbudgeten i form av förändringar i dispositionen av rörliga krediter. I det reviderade budgetförslaget beräknas utnyttjandet av rörliga krediter komma att minska med 0,5 miljarder kronor. Utskottet gör ingen annan bedömning än föredraganden.

Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto

För att redan i statsbudgeten kunna redovisa en total budgetbelastning, som så nära som möjligt ansluter sig till det väntade utfallet, används en ospecificerad post kallad Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto. På den förs sådana utgifter och inkomster upp, för vilka konkreta förslag ännu inte föreligger eller där beloppen inte exakt kan beräknas.

I det reviderade budgetförslaget föreslås att posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto förs upp med ett belopp om 12 miljarder kronor för budgetåret 1984/85. I detta belopp ingår förutom medel på tilläggsbudget, bl. a. medel för de familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska insat-

serna samt deras finansiering. Föredraganden nämner dessutom att han efter samråd med riksgäldskontoret överslagsmässigt har satt av 1,0 miljarder kronor för valutaförluster som kan uppkomma när lån som staten tagit i utlandet löses in i förtid.

Riksdagen har av de medel som avsattes i kompletteringspropositionen under posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto för familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska åtgärder m. m. nu anvisat 2 274,6 milj. kr. på olika anslag under social-, finans-, utbildnings-, bostads-, arbetsmarknads-, industri- och civildepartementens huvudtitlar. Posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto bör därför nu minskas med samma belopp.

Finansieringen av de familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatserna har också beaktats under denna post. Som framgår av utskottets betänkande 1983/84: 48 har denna finansiering numera inberäknats under statsbudgetens inkomster, som därför har räknats upp med 758 milj. kr. jämfört med det reviderade budgetförslaget. Posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto bör med hänsyn härtill räknas upp med samma belopp.

Från posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto bör slutligen också dras det belopp på 500 milj. kr. med vilket behållningarna på reservationsanslagen väntas minska ytterligare till följd av att regeringen den 12 april beslutat utnyttja finansfullmakten.

Nettot av de av riksdagen beslutade förändringarna innebär således att posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto med samma förutsättningar som i övrigt angavs i kompletteringspropositionen nu bör beräknas till avrundat 10 000 milj. kr.

Utskottet beräknar statsutgifterna för budgetåret 1984/85 på följande sätt.

Statsutgifter 1984/85	Det rev. budgetförslaget (milj. kr.)	Utskottet
Utgiftsanslag	296 503	298 883
Förändringar i anslagsbehållningar	2 500	3 000
Ändring av disposition av rörliga krediter	– 500	– 500
Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto	12 000	10 000
<i>Summa statsutgifter</i>	<i>310 503</i>	<i>311 383</i>

I utskottets betänkande 1983/84: 48 beräknas statsbudgetens inkomster under budgetåret 1984/85 till 244 085 milj. kr. Utskottet beräknar således budgetunderskottet för samma budgetår till 67 298 milj. kr. En specifikation av statsbudgetens inkomster och utgifter budgetåret 1984/85 återfinns i bilaga till betänkande FiU 1983/84: 50.

Statliga kreditgarantier

Statliga garantier har kommit till ökad användning under senare år. Dessa garantiengagemang har numera en betydande omfattning. På mindre tid än tre år har den samlade kapitalskuld för vilken staten iklätt sig garantier ökat med mer än 50 % för att vid utgången av år 1983 uppgå till 90,3 miljarder kronor. De ramar inom vilka kreditgarantier får beviljas är dock betydligt större och uppgick vid samma tidpunkt till 132,4 miljarder kronor.

De statliga garantierna består huvudsakligen av s. k. kreditgarantier, vilka lämnas som säkerhet för lån som tas upp på den reguljära kreditmarknaden. En annan typ av garantiförbindelse är de grundfonder eller garantifonder som staten har tillskjutit vissa organ, som yttersta säkerhet för deras upplåning. Statliga garantier används också som försäkringssystem för att främja t. ex. export, vilket sker inom ramen för exportkreditgarantisystemet.

En statlig garanti kan ofta vara ett direkt alternativ till ett statligt lån. Garantierna har den fördelen att de i sig inte innebär någon utgift för staten och därför inte belastar statsbudgeten. Att låta garantier ersätta statliga lån är således ett sätt att begränsa budgetunderskottet. En sådan omfördelning är emellertid en ren budgetavlastning som inte leder till något ökat samhällsekonomiskt sparande.

Det finns också skäl att uppmärksamma att varje garanti utgör en potentiell skuld som utlöses så snart garantin måste infrias. Staten kommer då att drabbas av en utgift som belastar statsbudgeten.

Eftersom garantier innebär åtaganden som har många likheter med vanliga utgifter, framstår det enligt utskottets mening som mycket angeläget att riksdagen får en bättre överblick och ett fastare grepp om den statliga garantiverksamheten.

Ramarna för statliga garantiåtaganden ökar nästkommande budgetår med 9,1 miljarder kronor enligt den sammanställning som redovisas i kompletteringspropositionen.

Föredraganden påpekar att det är angeläget att så långt möjligt begränsa omfattningen av det statliga garantiåtagandet och löptiden för de lån som beviljas statliga garantier. Mot denna bakgrund förordas i propositionen att de kreditgarantisystem som i dag baseras på s. k. årliga ramar skall ersättas av fleråriga s. k. engagemangsramar. En engagemangsram innebär att den kreditgarantigivande myndigheten beviljas en flerårig ram för garantigivningen med möjlighet till ny kreditgarantigivning inom denna totalram i mån av utrymme. Övergången till engagemangsramar är tänkt att genomföras den 1 juli 1985.

Enligt utskottets mening kan en övergång till engagemangsramar leda till att den samlade överblicken över det totala statliga garantiengagemanget förbättras. Flerårsramar innebär emellertid samtidigt att den kontroll som

riksdagen utövar genom sin återkommande prövning av garantiramarna försvagas. Detta skärper kraven på den redovisning som lämnas till riksdagen över garantiengagemangen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med anledning av i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 4 framlagd beräkning av förändringarna i anslagsbehållningar för budgetåret 1984/85 godkänner vad utskottet anfört,
2. att riksdagen godkänner i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 5 framlagd beräkning av förändringar i dispositionen av rörliga krediter för budgetåret 1984/85,
3. att riksdagen med anledning av i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 6 framlagd beräkning av beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto för budgetåret 1984/85 godkänner vad utskottet anfört,
4. att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 19 om statliga kreditgarantier.

Utskottet hemställer att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 7 juni 1984

På finansutskottets vägnar

ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Råmgård (c), Bo Södersten (s), Hugo Hegeland (m), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Gerd Engman (s) och Maj-Lis Landberg (s).

Specifikation av anslagsförändringar i förhållande till regeringens förslag budgetåret 1984/85

Bet. nr	Prop. nr	Huvudtitel Anslag	Av regeringen föreslaget belopp	Av riksdagen beslutat belopp	Förändring Ökning (+) Minskning (-)
<i>III. Utrikesdepartementet</i>					
NU 32	100 bil. 5	B 6 Byråer för handels- och och råvarufrågor m. m.	7 794 000	7 844 000	+ 50 000
UU 15	154	C 2 Utvecklingssamarbete genom SIDA	3 969 860 000	3 967 660 000	- 2 200 000
UU 15	100 bil. 5	C 4 Styrelsen för interna- tionell utveckling (SIDA)	162 275 000	164 475 000	+ 2 200 000 + 50 000
<i>V. Socialdepartementet</i>					
SoU 35	150 bil. 2	C 4 Bidragsförskott	1 335 000 000	1 310 000 000	- 25 000 000
<i>VII. Finansdepartementet</i>					
SkU 53	196	Kompensation för förluster i Vänerskogs konkurs	1 500 000	Uppskov	- 1 500 000
<i>VIII. Utbildningsdepartementet</i>					
UbU 20	100 bil. 10	D 8 Utbildning för tekniska yrken	605 296 000	605 521 000	+ 225 000
UbU 28	107	D 15 Forskningsanknytning av grundläggande högskoleut- bildning samt konstnärligt utvecklingsarbete	15 236 000	15 286 000	+ 50 000
UbU 28	107 150 bil. 3	D 20 Medicinska fakulteterna	425 423 000	425 100 000	- 323 000
UbU 28	107 150 bil. 3	D 21 Odontologiska fakulte- terna	48 807 000	48 899 000	+ 92 000
KrU 18	100 bil. 10	F 8 Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom biblio- tek m. m.	42 525 000	44 675 000	+ 2 150 000
KrU 18	100 bil. 10	F 20 Vissa bidrag till teater-, dans- och musikverksamhet	9 568 000	9 893 000	+ 325 000
KU 17	100 bil. 10	G 6 Stöd till dagspressen	444 000 000	447 900 000	+ 3 900 000
KrU 21	100 bil. 10	Talboks- och punktskrifts- biblioteket:			
		G 19 Förvaltningskostnader	14 581 000	11 581 000	- 3 000 000
		G 20 Produktionskostnader	16 955 000	19 955 000	+ 3 000 000 + 6419 000
<i>IX. Jordbruksdepartementet</i>					
JoU 26	100 bil. 11	C 6 Prisstöd till jordbruket i norra Sverige	290 000 000	330 000 000	+ 40 000 000
<i>XII. Industridepartementet</i>					
AU 23	100 bil. 14	C 4 Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsin- satsen	298 250 000	398 250 000	+ 100 000 000
NU 30	100 bil. 14	E 3 Statens elektriska in- spektion	7 706 000	8 831 000	+ 1 125 000 + 101 125 000
<i>XIII. Civildepartementet</i>					
FiU 33	100 bil. 15	G 1 Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser	270 461 000	272 361 000	+ 1 900 000

Bet. nr	Prop. nr	Huvudtitel Anslag	Av regeringen föreslaget belopp	Av riksdagen beslutat belopp	Förändring Ökning (+) Minskning (-)
KU 27	100	<i>XIV. Riksdagen och dess verk</i>			
	bil. 16	A 5 Bidrag till partigrupper	6 110 000	11 948 000	+ 5 838 000
KU 27	100	A 6 Förvaltningskostnader	126 411 000	127 911 000	+ 1 500 000
	bil. 16				
FiU 32	Förs. 17 B 1	Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader	44 915 000	43 533 000	- 1 382 000 + 5 956 000
			8 142 673 000	8 271 623 000	+128 950 000